OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ Lausunto 9.2.2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

ASIA: HE 225/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tilaisuuden lausua asiakohdassa mainitusta hallituksen esityksestä. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia ja työttömyysturvalakia. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön ehdotetaan tehtäväksi muutokset, joita uusien työ- ja elinkeinohallinnon tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönotto edellyttää. Uudet tietojärjestelmäpalvelut sisältävät valtakunnallisen asiakastietojärjestelmä-kokonaisuuden, palvelualustan ja asiakastietovarannon. Ne korvaavat nykyisin käytössä olevan työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän. Uuteen palvelualustaan liittyy lisäksi uusi työnhakuprofiilin laatimis- ja julkaisumahdollisuus sekä näiden työnhakuprofiilien tietovaranto. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 2.5.2022 ja muutosten voimaantulon jälkeen uusien työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönotto on suunniteltu tehtävän vaiheittain vuosien 2022 ja 2023 aikana.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa todetaan, että työllisyyden edistäminen edellyttää vahvaa panostusta koulutukseen ja osaamiseen. Muuttuvan työelämän vaatimukset lisäävät oman osaamisen päivittämisen ja jatkuvan oppimisen tarvetta merkittävästi. Hallituksen ohjelman mukaisesti hallituskaudella toteutetaan jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus. Kokonaistarkastelussa tulee ottaa huomioon koko koulutuspolun koulutuksen tarjonnan ja rahoituksen, sosiaaliturvan, muutosturvan, työttömyysturvan, omaehtoisen ja työvoimapoliittisen koulutuksen sekä osaamisen tunnistamisen niveltäminen uuteen järjestelmään. Parlamentaarisen ryhmän linjaukset valmistuivat 17.12.2020. Linjauksissa koulutus- ja työllisyyspalveluja kehitetään kokonaisuutena, jotta voidaan vastata työelämän muutoksista aiheutuviin osaamistarpeisiin.

Työnhakijoiden työllistymisen esteenä on usein vanhentunut tai puuttuva osaaminen. Nykyisin koulutusjärjestelmän suomia mahdollisuuksia osaamisessa ja työllistymisen edistämisessä ei hyödynnetä täysimääräisesti. Keskeistä on, että työ- ja elinkeinohallinnossa tunnistetaan osaamisen kehittämisen tarve oikea-aikaisesti sekä tunnetaan osaamisen hankkimisen eri tavat. Osaamisen hankkimisen suunnittelussa voidaan hyödyntää myös ko. asian substanssiasiantuntijoita eli koulutuksen järjestäjiä ja niiden tietoa ja osaamista. Asiakastietojärjestelmien ja palvelualustojen yhteinen kehittäminen tukevat tätä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaakin eri tietovarantojen ja palvelujen täydentävyyden huomioimisen esityksen toimeenpanossa. Esityksessä laista julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 13 a luvun 1 §:n 1 momentissa todetaan, että alustalla voidaan tarjota muita työmarkkinoiden toimintaa edistäviä viranomaisten palveluja ja muita työelämä- ja koulutuspalveluja. Perustelujen mukaan muiden viranomaisten palvelujen kokoamisella alustalle tarkoitettaisiin sitä, että alustalle koottaisiin tietoja muiden

viranomaisten palveluista ja linkkejä palveluihin. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää hyvänä, että muiden viranomaisten palveluja voidaan tarjota alustalla linkkien avulla.

Tietovarantojen ja palvelujen yhteensovittaminen hyödyntää myös asiakasta ja vähentää samojen tietojen moninkertaista syöttämistä. Työnhaussa voidaan hyödyntää myös opinto- ja tutkintorekisterin tietoja, joiden keskitetystä kokoamisesta ja luovuttamisesta säädetään laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017). Henkilö voi olla aktiivinen toimija omien koulutustietojensa osalta mahdollistamalla koulutuksen tietovarannossa tietojensa näkyvyyden työnantajalle, jolloin ei ole tarpeen luoda uusia tietovarantoja. Ylipäänsä tavoitteena tulisi olla, että jos tiedot on tallennettu jo yhteen paikkaan, niitä hyödynnetään hakemalla tiedot alkuperäisestä tietovarannosta, eikä keräämällä ja tallentamalla samoja tietoja uudelleen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tuo esiin, että hallituksen esityksen toimeenpanossa ja lainsäädännön jatkokehittämisessä tulee ottaa huomioon jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden valmistelu, jossa tavoitteena on tuottaa hallinnonrajat ylittävä asiakaslähtöinen palvelukokonaisuus ja jolla tuetaan yksilöiden koulutus- ja uravalintoja, osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä koko työuran ajan sekä työn kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa. Palvelukokonaisuudessa kehitetään ja hyödynnetään useita eri tietovarantoja, mukaan lukien työ- ja elinkeinohallinnon tietovarannot ja koulutustietovarannot.

Opetus- ja kulttuuriministeriö muistuttaa vielä, että palvelualustan saavutettavuudessa tulee ottaa huomioon muun muassa eri kieliversiot ja sopivuus maahanmuuttajille hallituksen tavoitteiden mukaisesti. Asiakastietojen käsittelyssä ja palvelualustan toimeenpanossa on lisäksi varmistettava, että palvelualusta vastaa erilaisiin alakohtaisiin tarpeisiin. Tämä on olennaista muun muassa palvelualustan kohtaantotoimintojen rakentamisessa taide-, kulttuuri- ja luovien alojen osalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lisätietoja
Opetusneuvos Tiina Polo, 0295 33 0022